

5. Коваль Л.В. Економічний потенціал підприємства: сутність та структура. *Вісник НУ «Львівська політехніка»*. 2010. № 22 (682). С. 59-65.

ОБГРУНТУВАННЯ ЕТАПІВ ДІАГНОСТИКИ СТАНУ ОКРЕМИХ ВИДІВ БІЗНЕСУ ПІДПРИЄМСТВА

Клягіна М.О.

*Науковий керівник: Федорова В.О., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

З метою визначення стадій життєвого циклу окремих видів бізнесу на підприємстві необхідно систематично проводити діагностику їх стану.

Термін «діагностика» (від грец. *diagnostikos* – спроможний розпізнавати) дослівно перекладається з давньогрецької як розпізнавання стану об'єкта за другорядними ознаками. Інший можливий переклад цього терміну – вивчення стану об'єкта, у тому числі й економічного.

Існують різні підходи до визначення сутності діагностики. Діагностика, з медичної точки зору, визначається як процес розпізнавання хвороби та визначення її відповідно до прийнятої медичної термінології, тобто встановлення діагнозу. На думку Орехова В.І. [1], під діагностикою слід розуміти «визначення шляхом дослідницьких процедур стану об'єкта, предмета, явища чи процесу управління, виявлення в них слабких ланок та «вузьких місць».

Об'єктом діагностики може бути складна, високоорганізована система (підприємство), підсистема (окремий вид бізнесу), а також будь-який елемент цих систем (собівартість послуг).

Метою діагностики є встановлення діагнозу об'єкта дослідження і надання висновку про його стан на дату завершення цього дослідження на перспективу, доцільності та необхідності здійснення корегування основних параметрів функціонування в цілому та в розрізі окремих підсистем.

Отже, діагностика стану окремих видів бізнесу підприємства – це визначення шляхом дослідницьких процедур стадії життєвого циклу, в якій знаходиться окремий вид бізнесу, виявлення в ньому слабких ланок та «вузьких місць» з метою своєчасної розробки заходів, управлінських рішень, направлених на налагодження його роботи.

Постає питання вибору методу для угруповання окремих видів бізнесу підприємства за стадіями життєвого циклу, на яких вони перебувають, з метою застосування адекватних їм методів управління, що дасть змогу правильно сфокусувати управлінські зусилля для завчасного попередження кризи, а при її наявності – швидкого виходу з неї.

Існують різні методи діагностики, або визначення стадії життєвого циклу підприємства, що можна застосовувати при визначенні стадії життєвого циклу окремих видів бізнесу: дисперсійний аналіз [2], метод побудови функції витрат [3], Polli-Cook [4], на основі розрахунку чотирьох оціночних показників:

швидкість зміни виручки, абсолютне прискорення зміни виручки, відношення фактичного розміру виручки до її максимального рівня та рівня в точці беззбитковості [5].

Незважаючи на різноманіття методів діагностики стану видів бізнесу, існує загальний алгоритм здійснення процесу діагностики, що передбачає декілька етапів.

На першому етапі проводиться вибір показників, за якими буде здійснюватися визначення стадій життєвого циклу видів бізнесу, і збір інформації про них. В якості показників найчастіше виступають виручка від надання послуг, розмір прибутку, рідше – витрати. Деякі методики передбачають розрахунок спеціальних показників, таких як швидкість зміни виручки від надання послуг, прискорення зміни виручки від надання послуг тощо. Що стосується періоду, то, як правило, збираються дані за місяці, квартали або роки. Мета етапу – формування групи показників, за якими буде встановлюватися діагноз щодо стадії життєвого циклу, і збір інформації про них за розрахунковий період.

На другому етапі за обраними показниками здійснюється визначення стадій життєвого циклу окремих видів бізнесу підприємства. Якщо визначені стадії зародження, прискореного зростання, уповільненого зростання або зрілості, то відповідно до них АТП розробляє маркетингові заходи. Якщо ж деякі види бізнесу опинилися на стадії спаду, то здійснюється перехід до третього етапу. Мета етапу – встановлення діагнозу щодо стадій життєвого циклу видів бізнесу АТП.

На третьому етапі визначається етап кризового стану окремих видів бізнесу і розробляються управлінські рішення для стабілізації їх діяльності. Мета етапу – визначення того, наскільки глибокою є спаду видів бізнесу, і підготовка управлінських рішень щодо їх оздоровлення.

Таким чином, обґрунтовано основні етапи діагностики стану окремих видів бізнесу підприємства.

Література:

1. Орехов В.И., Балдин К.В., Гапоненко Н.П. Антикризисное управление: учебник. М.: ИНФРА-М, 2006. 544 с.
2. Малаева Т. Определение границ этапов жизненного цикла предприятия. *Бизнес Информ.* 2002. № 3-4. С. 79-82.
3. Любушин Н.П., Лещева В.Б., Дьякова В.Г. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия: учеб. пособие для вузов. Под ред. проф. Н.П. Любушина. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. 471 с.
4. Кузин Б., Юрьев В., Шахдинаров Г. Методы и модели управления фирмой. СПб: Питер, 2001. 432 с.
5. Шембель Ю.С. Оценка стадии жизненного цикла предприятия. *Економіка: проблеми теорії та практики. Міжвузівський збірник наукових праць.* Випуск 96. Дніпропетровськ: Наука і освіта. 2001. С. 39-44.